

De voorzitter:

Collega's. Hiermee zijn we aan het einde gekomen van deze, naar het zich laat aanzien, laatste vergadering voor het zomerreces.

2020 is het eerste halfjaar volstrekt anders gelopen dan wij in januari dachten. In maart gingen we in twee weken van een situatie van elkaar de handen schudden bij aanvang van de plenaire vergadering, en met name ook de voorzitter, via een ellebooggroet of een korte buiging naar sluiting van het gebouw. Inmiddels hebben we vandaag in het verlengde hiervan geleerd dat er behalve NOW-regelingen — dat weten we dankzij de SGP — ook "nou, nou, nou"-regelingen zijn.

We maakten kennis met digitaal vergaderen, waardoor we konden doorwerken, want de Kamer ging voor zover mogelijk gewoon met haar werk door. We staken virtueel onze handen op en leerden stil te zijn. Nou ja, we zetten onze microfoon uit.

De plenaire zaal bleek met 1,5 meter afstand tussen de leden slechts aan 14 leden plek te bieden — ik heb het over onze prachtige eigen plenaire zaal; u herinnert u die nog wel — in plaats van 75. We gingen dus op zoek naar een ruimer alternatief en dat vonden we dicht bij huis in deze prachtige historische Ridderzaal, waar voor de derde keer in de geschiedenis de Eerste Kamer haar onderkomen gevonden heeft. Twee maanden nadat het Eerste Kamergebouw dichtging, opende de Ridderzaal zijn deuren. We vergaderen, interrumpen met name ook, en stemmen sindsdien op 1,5 meter.

De commissievergaderingen vinden deels nog steeds digitaal plaats, maar ook in fysieke vorm in ruimtes die we tijdelijk mogen gebruiken, zoals de Kelderzaal van de Ridderzaal en de Volle Raadzaal van de Raad van State, allemaal hier op het Binnenhof.

Ik dank de burens, de medegebruikers op het Binnenhof bijzonder hartelijk voor deze gastvrijheid.

Ook spreek ik graag mijn dank uit aan de Dienst Verslag en Redactie, de technici, de catering en alle anderen die het werk van de Eerste Kamer ook in deze maanden hebben ondersteund. Dat is bijzonder veel werk geweest.

(Applaus)

De voorzitter:

Bovenal dank ik de Griffier en de griffiemedewerkers. Het is ongekend, het werk dat zij in deze afgelopen maanden hebben verzet om het voor ons mogelijk te maken het parlementaire werk zo veel mogelijk normaal doorgang te laten vinden. Ze maken onvermoeibaar ontelbare keren het spreekgestoelte schoon, zoals we vandaag en gister ook weer gezien hebben, ze hebben de Kamer coronaproof ingericht, en ze hebben hun kamers afgestaan, zodat u daar digitaal kon deelnemen aan commissievergaderingen. En

dat zijn maar een paar voorbeelden. Het is te veel om te noemen. Griffier en griffiemedewerkers, dank jullie wel!

(Applaus)

De voorzitter:

Veel dank ook aan de ondervoorzitters en de fractievoorzitters, waarmee ik veel, goed en intensief heb samengewerkt in de afgelopen maanden, zodat we ondanks de moeilijke en onzekere tijden en ondanks fouten die hier en daar gemaakt zijn, het werk van de Kamer hebben kunnen voortzetten. Ik ben er trots op hoe wij met zijn allen dit werk hebben kunnen voortzetten en hoe u daar ook uw schouders onder gezet heeft.

Ik dank u, collega's, voor uw inzet, uw betrokkenheid en altijd scherpe blik, ook in mijn richting. Vorige week zat mijn eerste jaar als Voorzitter van deze Kamer erop. Ik heb daarbij dankbaar gebruik kunnen maken van uw inbreng en ervaringen. Ik ben niet de enige in deze ruimte die ervan kan getuigen hoe prachtig het is om Voorzitter te zijn van deze Eerste Kamer der Staten-Generaal. En of dat nu ging over de wijze van vergaderen in coronatijd, de duur van interrupties of de toon van het debat, ik heb er mijn voordeel mee gedaan. Ik kijk uit naar het nieuwe parlementaire jaar.

Dat start traditiegetrouw met Prinsjesdag op de derde dinsdag van september. Niet traditiegetrouw is de locatie dit jaar. Door corona zijn wij genoodzaakt uit te wijken naar de Grote Kerk, hier niet ver vandaan overigens. Het zal voor het eerst zijn sinds 1904 dat de Verenigde Vergadering op Prinsjesdag niet in de Ridderzaal plaatsvindt.

Ik wens iedereen een goed zomerreces toe. Ik zie u allen graag in september in goede gezondheid weer terug! Ik sluit de vergadering.